

Проф. д-р Елена Генова

СТАНОВИЩЕ

за труда „ХУДОЖЕСТВЕНИ КЕРАМИЧНИ ПРАКТИКИ ОТ 1900
ДО 1940 Г. НА 20 ВЕК

Трансформацията на западноевропейската и българската керамика от занаят в изкуство” от Елена Георгиева Виденова за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

Така формулираната тема е не само дисертабилна, но прави сериозна заявка за един широкообхватен и обобщаващ теоретичен труд. Подобно изследване с акцент върху западноевропейската керамика се появява не само за първи път, но и в подобен мащаб в българската изкуствоведска историография.

Трудът съдържа 243 страници текст, в който са вмъкнати 185 илюстрации. Неразделна част от труда е приложението (244 – 337 с.), систематизирано в: приложение „А” - запазените знаци на реномирани европейски фабрики, сравнителни таблици; приложение „Б” – Керамика от Музейната сбирка на НХА, свързана със Стефан Димитров и неговите студенти; приложение „В” – работи на ученици на Стоян Райнов от Музея на НХА; приложение „Г” – две интервюта с декораторката Спасуна Илиева от фабрика „Изида”; приложение „Д” – Художествена образност в керамиката от древността до средата на 19 век – с текст и фотопримери; и накрая – технологичен речник.

Трудът се състои от увод, четири глави и заключение. В краткия увод е включен и параграфът „Състояние на проблема”, който е още по-кратък и само съобщава имена и трудове. Тук липсва критичния анализ на

публикациите. Тъй като чуждестранните източници съвсем резонно са много, би могло да се подходи избирателно, с оглед на заявената тема.

В структурното изграждане на труда авторката подхожда двустъпално, тъй като по принцип художествените, както и историческите процеси в Западна Европа и България са асинхронни. Ето защо тя разглежда поотделно развитието на керамиката на Запад и на Изток.

Първа глава е посветена на развитието на европейската и българската съдова керамика в един особено важен период, който играе специална роля и подготвя постъпателните процеси на трансформацията на керамиката от занаят в изкуство. Това е историческият етап със своите подетапи на индустриализацията през 17 - 19 в. в Западна Европа, когато манифактурите прерастват във фабрики и се очертават най-известните центрове в Майсен – Германия, Севър-Франция, фабриките във Виена, Италия, Англия и Дания. Разгледани са и различните стилови и формообразуващи течения в керамиката, като влияния от неокласицизма, романтизма, реализма, импресионизма, постимпресионизма и символизма и пр., както и иновациите и революционните идеи в мисленето и в творчеството например на Джон Ръскин и Уилям Морис и движението „Изкуство и занаяти”. Разглеждат се както историческият контекст, така и промените, които настъпват в техниката, формата, цветът и други методи за декорация.

За разлика от стегнатото представяне на историята на керамиката в Западна Европа, процесът на индустриализация в България, който е асинхронен на европейските процеси, обхваща 3 страници. Но не би могло да бъде и другояче, в оформящата се държава в края на 19 и началото на 20 век

Втората глава реално е посветена на темата на дисертацията и обхваща западноевропейското развитие на проблема през първата половина на 20 век. Тук основно място освен новите стилови течения в изкуството и респективно

в керамиката, главно място заемат отделните творчески личности и най-значимите имена в изкуството на Англия, Франция, Италия, Германия, Холандия, Белгия, Швеция и пр. И в тази глава реално се изгражда чрез текст и илюстрация широка панорама изобщо на западноевропейското изкуство и влиянието му върху керамиката. Такова задълбочено проучване на процесите и познаване на десетки автори и тяхното творчество се прави за първи път в българското изкуствознание. Макар и ползвала голям брой чужди публикации, авторката систематично, балансирано и овладяно прави елегантен разрез на 20 век през изкуството на керамичния материал.

Третата глава, както отбелязах по-горе съвсем резонно е посветена на българският принос към проблема за трансформацията от занаят в изкуство. Тук са разгледани важни държавни и културни стъпки в изграждането на европейски институции в художественото образование, като например прерастването на Държавното рисувално училище в Национална художествена академия и личностите, които дават визуалния поглед към проблема – Стефан Димитров, Стоян Райнов и Георги Бакърджиев. Особено значителен е последният параграф, в който авторката прави сравнителен анализ между керамиката в Западна Европа и в България през заявения в заглавието на труда период. Изследвани са влиянията на няколко западни стилови течения върху творчеството на посочените художници.

Приносен характер носи Четвъртата глава онасловена „Пулсации на влияние и техните отрицания в постмодерната керамика. Исторически препратки.” Главата започва с едно много добре поднесено есе върху постмодернизма и продължава с представянето на автори и техните творби вдъхновени от идеите на постмодерното изкуство – т. е. завръщането към миналото с новаторски концепции на художниците керамици.

Заклучението на авторката е съсредоточено върху философски и естетически възгледи върху изкуството и генерален извод как е протичал процесът от занаят към изкуство в Западна Европа и в България, където констатира очевидни различия.

Библиографията е много стриктно изготвена, стотици заглавия и интернет сайтове, които съм уверена че са ползвани пълноценно и добросъвестно. Като градивна критика бих отбелязала малкия брой бележки под линия, които са доказателство за ползваната литература.

Приложението, както отбелязах в самото начало, е неразривна част от дисертационния труд и представя важни допълнителни елементи към основната тема. Принос в основно практическия характер на труда е приложението „Художествена образност в керамиката от древността до средата на 19 век“, което представлява кратък опус върху историята и развитието на керамиката в човешката цивилизация.

Авторефератът отговаря на съдържанието на труда и формулираните 6 приноса напълно отговарят като постигнати цели на заявената тема.

Посочените публикации са достатъчни на брой, но бих препоръчала изявите на докторантите да не стават само в рамките на конференции, организирани от НХА, а в специализирани научни списания.

Авторката демонстрира добро боравене с писания текст, изключително прецизна и перфектна в проучванията си. Резултатът е много добър и тук бих изтъкнала несъмнената роля на научния ръководител.

Бих препоръчала трудът за отпечатване и неговата актуалност за широк кръг от специалисти, студенти и ученици в художествените училища.

В заключение бих казала, че трудът притежава значителни научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката.

Като давам висока оценка на труда, препоръчвам на останалите членове на комисията да гласуват положително за присъждането на Елена Виденова на образователната и научна степен „доктор”.

03. 07. 2013 г.